

Näin maailma tuotiin näyttämölle

Maailma näyttämölle -hankkeen loppuraportin tiivistelmä 12.12.2024

Hankkeen lähtökohdista

Suomalaisten teattereiden ohjelmistoissa muilla kielillä kuin englanniksi alun perin kirjoitetut nykynäytelmät ovat harvinaisuus. Teatteritilastot kertovat ennen pandemiaa kymmenen vuoden ajalta, että muun kielistä ohjelmistoa oli vain 12–15 prosenttia kaikesta esitetystä, ja tästä korkealaatuista maailman näytelmäkirjallisuutta vielä vähemmän. Kotimaisilla näytelmillä on ollut vahva asema teatterissa 2000-luvulla, ja maailman näytelmäkirjallisuudesta näyttämöille päätyy lähinnä anglosaksinen draama.

Mitä tämä kertoo teatterikulttuuristamme ja siitä todellisuudesta, jota rakennamme ympärillemme kohtaamiemme tarinoiden ja niiden luoman kuvaston kautta? Minkälaisia maailmoja meiltä jää kokematta ja ymmärtämättä? Miten maailma olisi mahdollista tuoda näyttämölle?

Suomen Kulttuurirahaston käynnistämä, ja Kulttuurirahaston sekä Svenska kulturfondenin rahoittama Maailma näyttämölle -hanke (2021–2024) pyrki auttamaan teatterien ohjelmistojen aiempaa monipuolisemmiksi. Teatterin tiedotuskeskuksen (TINFO) vetämänä hanke esitti suomalaisille teattereille ja teatteriryhmille kolmen vuoden aikana ehdotuksia käännettäviksi näytelmiksi ja ylläpiti kentällä keskustelua käänösnäytelmien merkityksestä.

Hankkeen johtoryhmä

Hankkeen johtoryhmä kokoontui hankkeen suunnitteluvaiheessa sekä noin kerran vuodessa hankkeen aikana. Johtoryhmälle on myös laadittu väliaikaisia tietoja kirjallisesti.

- **Juhana Lassila**, Suomen Kulttuurirahasto
- **Antti Niskanen**, Suomen Kulttuurirahasto
- **Jukka-Pekka Pajunen**, kääntäjä, dramaturgi
- **Raija-Liisa Seilo**, ent. teatterinjohtaja
- **Linnea Stara**, TINFO
- **Timo Torikka**, näyttelijä, hankkeen innoittaja

Hankkeen asiantuntijat

Hankkeen dramaturginen asiantuntijaryhmä kokoontui 3–4 kertaa vuodessa, jolloin luetuista näytelmistä käytiin keskustelua. Keskusteluissa arvioitiin tekstien potentiaalia käänösnäytelminä sekä niiden mahdollisia kohderyhmiä Suomessa.

Asiantuntijaryhmän yhteenlaskettu kielitaito kattaa noin 15 kieltä, mutta myös muiden kielialueiden näytelmiä luettiin käänösten kautta. Viisi asiantuntijoista oli ensikieliltään suomen käyttäjiä, yksi suomenruotsin, yksi arabian ja yksi on kotonaan erityisesti ranskan ja italian kielissä.

- Tuottaja, kääntäjä **Eeva Bergroth** 2022 (saksa)
- Kirjailija **Hassan Blasim** 2022 (arabia)
- Näytelmäkirjailija, dramaturgi **E. L. Karhu** 2023 ja 2024 (saksa)
- Näytelmäkirjailija, dramaturgi **Marie Kajava** 2023 ja 2024 (ranska, englantia, erityiskohteena afrikkalaiset tai afrikkalaistaustaiset kirjailijat)
- Ohjaaja, teatteritaiteen lehtori **Davide Giovanzana** 2022, 2023 ja 2024 (italia, ranska, saksa, englantia)
- Näytelmäkirjailija, dramaturgi, kääntäjä **Elli Salo** 2022, 2023 ja 2024 (slaavilaiset kielet)

- TINFOn johtaja **Linnea Stara** 2022, 2023 ja 2024 (pohjoismaiset kielet sekä mm. japani, viro, unkari, farsi käännösten kautta)
- Näytelmäkirjailija, ohjaaja **Saara Turunen** 2022, 2023 ja 2024 (espanja, katalaani, portugali)

Muu henkilökunta

Hankkeessa on työskennellyt TINFOn henkilökuntaa seuraavasti:

- Viestintäpäällikkö **Sari Havukainen**. Havukainen on suunnitellut hankkeen kokonaisviestintää, tuottanut artikkeleita ja lehdistötiedotteita, ollut suunnittelemassa ja toteuttamassa hankkeen tapahtumia, ja lisäksi hän on kääntänyt suomeksi eri kieliltä TINFOn keräämiä tietoja näytelmä tietokantaan.
- Tutkimus- ja hallintokoordinaattori **Mikko Karvinen**. Karvinen on vastannut hankkeen säännöllisestä talousseurannasta ja juoksevista tilityksistä. Hän on myös ollut toteuttamassa hankkeen tapahtumia.
- Johtaja **Linnea Stara**. Stara veti hanketta TINFOn puolesta sekä toimi työajallaan hankkeen asiantuntijana.
- Tiedottaja **Jenni Ylinentalo**. Ylinentalo on laatinut uutiskirjeitä, toimittanut TINFOn sosiaalisen median tileille tietoja hankkeesta, vastannut näytelmä tietokannan päivityksistä sekä ollut toteuttamassa hankkeen tapahtumia.

Joulukuusta 2021 tammikuun 2022 loppuun hankkeessa toimi aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen ilmainen harjoittelija **Julia Georgieva** kahden kuukauden ajan. Hankkeelle palkattiin kolmeksi kuukaudeksi korkeakouluharjoittelijat **Laura Tapio** (2023) ja **Janna Lund** (2024) osin Helsingin yliopiston harjoittelutuella, osin hankerahoituksella (oheiskustannuksista). Harjoittelut sijoituivat tammikuusta maaliskuulle eli hankkeen kiireisimpään ajankohtaan ennen vuosittaista seminaaritapahtumaa ja 25 näytelmän valikoiman julkistamista. Harjoittelijoiden työtehtävinä oli ottaa yhteydet hankkeen valikoiman näytelmäkirjailijoihin tai näiden agentuureihin ja kerätä näytelmä tietokantaan tarvittavat tiedot ja tekstit, mikä osoittautui työläämmäksi kuin aluksi arvioitiin.

Hankkeen asiantuntijoiden ehdottamat näytelmät

Yhteensä 75 näytelmän tiedot löytyvät hankkeelle perustetusta näytelmä tietokannasta:

[Teatterin tiedotuskeskus TINFO | Maailma näyttämölle -näytelmä tietokanta](#)

Hankkeen tukemat, jo toteutuneet tuotannot

- **Enis Maci** (DE): [KESYTÖN eli O:n markiisitar – Faster Pussycat! Kill! Kill!](#) kantaesitys 17.3.2023 KokoTeatterissa
- **Christina Ouzounidis** (SE): [HETEROFIILLI - Heteroseksuaalinen kabaree](#), kantaesitys 30.9.2023 Valtimonteatterissa
- **Sarah Remgren** (SE): [Frans](#), Teatteri Totti ja Riksteatern, kiertueteos, kantaesitys 5.4.2024 Svenska Teaternissa
- **Svetlana Aleksijevits** (BY): [Sinkkipojat](#), Helsinki 98 -kollektiivi, kantaesitys 23.4.2024 Vuosaaren lukiossa
- **Svetlana Aleksijevits** (BY): Neuvostoihmisen loppu, Helsinki98-kollektiivi, kantaesitys 15.9.2023 Vuosaaren lukiossa

- **Stefano Massini** (IT): Bunker Kiev, lukudraamatapahtuma Turun taiteen talo, Turun Kaupunginteatteri ja Åbo Svenska Teater, ensi-ilta 3.4.2024
- **Arne Lygre** (NO): [Ilon aika](#), kantaesitys 6.9.2024 Helsingin kaupunginteatterissa
- **Basim Kahar** (IRQ/AUS): [Appelsiinit](#), kantaesitys 16.9.2024 Suomen Kansallisteatterissa
- **Daniel J. Meyer** (ARG): [A.K.A.](#), Lappeenrannan kaupunginteatteri ja Teatteri Jurkka, kantaesitys 17.9.2024 Teatteri Jurkassa
- **Eric-Emmanuel Schmitt** (FR): [Pikkurikoksia rakkaudessa](#), kantaesitys 20.9.2024 Jyväskylän kaupunginteatterissa
- **Mikhail Durnenkov** (RUS): [Ennusmerkkejä](#), Lappeenrannan kaupunginteatteri ja Mustan ja Valkoisen teatterifestivaali, kantaesitys 23.11.2024

Hankkeen tukemat, tiedossa olevat, tulevat tuotannot (12.12.2024)

- **Marta Barceló** (ES): Tocar mare / Äidike, Keski-Uudenmaan Teatteri, kantaesitys 16.1.2025
- **Sara Stridsberg** (SE): Svindel, KokoTeatteri, kantaesitys 7.3.2025
- **Olga Tokarczuk/Emilia Sadowska** (POL): Aja aurasi vainajain luitten yli, Teatteri Avoimet Ovet, kantaesitys keväällä 2025
- **Monica Isakstuen** (NO): Se på meg når jeg snakker til dig, Jyväskylän kaupunginteatteri, kantaesitys syksyllä 2025
- **Anders Duus** (SE): Syrenvägen, Klockriketeaternin ja Keski-Uudenmaan Teatterin yhteistyö, kantaesitys syksyllä 2025

Lisäksi Svenska kulturfonden on keväällä 2024 myöntänyt neljälle suomenruotsalaiselle vos-teatterille tukea käännättää ja tuottaa esitykseksi maailman näytelmäkirjallisuutta. Säätiö ei asettanut erillistä hakua Maailma näyttämölle / Världen på scenen -hanketta varten eikä asettanut erityisiä kriteereitä rahoituksen saamiseksi. Säätiö on ennen kaikkea halunnut tukea pohjoismaisten näytelmien näkyvyyttä suomenkielisten teattereiden näyttämöillä.

Hankkeessa järjestetyt tapahtumat

1. **Maailma näyttämölle -hankkeen aloittava infotilaisuus** pidettiin 1.12.2021 Lilla Teaternissa. Tilaisuudessa oli paikan päällä noin 60 henkeä, ja se striimattiin livenä TINFO:n YouTube -kanavalle.

OHJELMA

Juhana Lassila (Suomen Kulttuurirahasto): Tervetuloa

Timo Torikka: Visio tulevaisuuden teatteriohjelmistoista

Linnea Stara (TINFO): Hankkeen esittely

Miksi näytelmiä haetaan ulkomailta? Keskustelemassa **Eeva Bergroth, Davide Giovanzana, Elli Salo** ja **Timo Torikka**. Moderaattorina **Suna Vuori**.

Otteita **Gianina Carunariun** ruotsinnetusta näytelmästä *Tigern* (kääntäjä **Inger Johansson**). Lukijoina **Greta Lignell** ja **David Sandqvist**.

Sören Lillkung (Svenska kulturfonden): Välkommen världen!

Tilaa vapaalle keskustelulle

2. **Maailma näyttämölle -hankkeen 1. seminaari** järjestettiin 25.3.2022 Svenska Teaternissa. Seminaariin osallistui noin 70 henkeä, ja se striimattiin livenä TINFO:n YouTube -kanavalle.

OHJELMA

Maailma nyt: Näytelmäkirjallisuus rakentamassa todellisuutta.

Miten uusi eurooppalainen näytelmäkirjallisuus havainnoi ympärillä olevaa todellisuutta aikakautena, jolloin elinympäristömme muuttuu valtavan nopeasti? Miten menneisyyden uudelleenarviointi rakentaa nykyistä maailmaamme? **Hanna Helavuori** haastattelee ohjaaja ja näytelmäkirjailija **Saara Turusta** sekä tuottaja **Eeva Bergrothia**, jotka ovat hankkeen asiantuntijaryhmän jäseninä lukeneet muun muassa espanjan-, katalaanin- ja saksankielistä näytelmäkirjallisuutta.

Drama and the unimaginable: Making sense in the aftermath of tragedy. How does new world drama make sense of tragedy?

The panelists, author **Hassan Blasim**, director **Davide Giovanzana** and TINFO's director **Linnea Stara** will discuss plays from Belgium, Egypt, Switzerland, Russia, Germany and Sweden, and the ways in which the plays that they have read deal with tragedy and its repercussions.

Sodan varjossa: Uusi ukrainalainen näytelmä Ukrainalaiset näytelmäkirjailijat ovat kirjoittaneet teoksiaan paitsi ukrainaksi niin myös venäjäksi ja olleet mukana kehittämässä uutta venäläistä näytelmäkirjallisuutta 2000-luvulla. Maidanin tapahtumien ja Krimin niemimaan valtauksen jälkeen ukrainalaiset näytelmäkirjailijat ovat kuitenkin löytäneet itsensä kirjoittamasta sodan varjossa. Toimittaja **Maria Säkö** haastattelee näytelmäkirjailija ja kääntäjä **Elli Saloa**, joka on lukenut uusia ukrainalaisia näytelmiä ja ehdottanut niistä neljä Maailma näyttämölle -hankkeelle. Mukana keskustelemassa on myös Ukrainan-tuntija ja suomentaja **Eero Balk**.

Maailma näyttämölle esittää: Bye Bye Gillo (lukudraama), lukijana **Markus Järvenpää** ja **Hyde Hytti, Tuomo Rämön** ohjaamana.

Tekijähaastattelu: Näytelmäkirjailija **Taha Adnan**, tutkija/kääntäjä **Maria Pakkalan** haastattelemana.

3. **Maailma näyttämölle -hankkeen 2. seminaari** järjestettiin 27.3.2023 KokoTeatterissa. Seminaariin osallistui noin 50 henkeä, se tallennettiin ja tallenteita jaettiin TINFO:n YouTube -kanavalla.

OHJELMA

Tervetuloa/Welcome/Välkommen: **Anna Veijalainen** (KokoTeatteri) ja **Linnea Stara** (TINFO)

The 25 Plays of 2023: Advisory Board members **Davide Giovanzana**, **Elli Salo**, **Linnea Stara** and **Saara Turunen** (remote)

New Italian playwriting. Discussion: Playwright **Giuliana Musso** (IT) and Prof. **Davide Giovanzana**

Uusi ukrainalainen näytelmä. Keskustelu: Näytelmäkirjailija **Ljudmila Timošenko** (UKR) ja näytelmäkirjailija, kääntäjä **Elli Salo**

Ny svensk dramatik. Diskussion: Dramatikern **Anders Duus** (SE) och **Linnea Stara**

Päätössanat: **Antti Niskanen** (Suomen Kulttuurirahasto)

4. **Maailma näyttämölle -hankkeen 3. seminaari** järjestettiin 18.3.2024, Helsingin kaupunginteatterissa. Seminaariin osallistui noin 90 henkilöä.

OHJELMA

Welcome: **Ari-Pekka Lahti** (Helsinki City Theatre) and **Linnea Stara** (TINFO)

Keynote: Playwright and director **Tue Biering** on world drama and current discourses on representation

Reflections on reading world plays: **Davide Giovanzana**, **Elli Salo**, Linnea Stara, and **Saara Turunen**, in conversation with **Martina Marti**

Sèdjro Giovanni Houansou: A pre-recorded interview with **Marie Kajava** (French, English subtitles)

Playwright **Tyrfingur Tyrfingsson** in conversation with artistic director **Jussi Sorjanen** (Viirus)

How to stage the world: dramaturge Ari-Pekka Lahti, playwright **Gianina Cărbunariu** and translator **Sampsa Peltonen**.

Final words by **Antti Niskanen** (Finnish Cultural Foundation)

Muita oheistapahtumia

- **Lukudraamatapahtuma: Ukrainalaisen näytelmäkirjailija Serhij Zhadanin näytelmä *Leipäaselepo* 28.5.2022**, yhteistyössä Suomen Kansallisteatterin kanssa. Tapahtumaan osallistui noin 60 henkilöä. Käännös kustannettiin puoliksi hankerahoituksella, puoliksi Nordic Drama Cornerin omalla rahoituksella.

Suomennos **Santul Kosmo**, **Elli Salo** ja **Yuriy Zub**, ohjaus **Mika Myllyaho**, näyttämöllä **Aku Hirviniemi**, **Katariina Kaitue**, **Juho Milonoff**, **Janne Reinikainen**, **Marja Salo** ja **Alina Tomnikov**.

Lukudraaman jälkeen TINFO järjesti keskustelutilaisuuden, johon osallistui työryhmän lisäksi näytelmäkirjailija, suomentaja **Elli Salo**, ukrainalainen tutkija **Arseniy Svynarenko** ja jota moderoi käsikirjoittaja, kirjailija **Veera Tyhtilä**.

Esitykseen oli vapaa pääsy, mutta yleisöä kannustettiin lahjoittamaan Unicefille Ukrainan lasten auttamiseksi.

Lisätietoja: [Ukrainalaiskirjailijan näytelmä Leipäaselepo esitetään Vallilan Kansallisteatterissa toukokuun lopulla | Kansallisteatteri](#)

Näytelmää esittivät syksyllä 2022 myös Ukraina näyttämölle -hanke (Suomen harrastajateatteriliitto ja Työväen Näyttämöiden Liitto) ja Jyväskylän huoneteatteri.

- **Maailma näyttämölle -tekijäkeskustelu: Penda Diouf 11.8.2023**, yhteistyössä Tampereen Teatterikesän ja Tampereen Teatterin kanssa. Tapahtumaan osallistui noin 30 henkeä. Keskustelu kustannettiin Svenska kulturfondenin hanketuella.

Keskustelutilaisuus järjestettiin Tampereen Teatterikesän aikana, 11.8.2023 Tampereen Teatterissa.

Ranskalaista näytelmäkirjailijaa **Penda Dioufia** haastatteli Teatterikesän taiteellinen johtaja **Hilkka-Liisa Iivanainen**. Diouf osallistui TINFO:n Future is Present -ohjelmaan.

Lisätietoja: [Introducing Playwright Penda Diouf - Tampereen Teatterikesä \(teatterikesa.fi\)](#)

- **Nära fjärran – en dramafestival med berättelser från Bagdad, Stockholm och Helsingfors 24.5.2024**, yhteistyössä Pohjoismaisen kulttuuripisteen ja Taideyliopiston Teatterikorkeakoulun ruotsinkielisen näyttelijäkoulutusohjelman kanssa. Tapahtumaan osallistui noin 60 henkeä. Festivaali kustannettiin Svenska kulturfondenin hanketuella. Tapahtumasta ilmestyi kahden sivun artikkeli Hufvudstadsbladetissa.

Välkommen, **Gitte Wille**, direktör för Nordisk kulturkontakt

Läsning *När baba faller i poolen är klockan 23.47*, av och i regi av **Astrid Menasanch Tobieson**. Samtal med arbetsgruppen, moderator **Linnea Stara**

Migration, representation och ny nordisk dramatik, med **Rebecca Brinch** (Stockholms universitet), **Marie-Lydie Nokouma** (projektet Black to Normal) och **Karin Creutz** (Helsingfors universitet)

Läsning *Irakisk Kristus*, dramatisering **Lucas Svensson**, regi **Janne Pellinen**. Samtal med arbetsgruppen, moderator **Linnea Stara**

Lisätietoja: [Nära fjärran – En dramafestival på Sveaborg - Nordisk kulturkontakt](#)

- **Theatre of Change? -seminaari 10.8.2024** yhteistyössä Tampereen Teatterikesän kanssa. Keynote puhujina professori **Maria Delgado** The Royal Central School of Speech and Drama -yliopistosta sekä Göteborgin kaupunginteatterin taiteellinen johtaja **Linda Zachrisson**. **Linnea Stara** moderoi keynote puheiden jälkeisen keskustelun. Tapahtumaan osallistui noin 90 henkeä. Svenska kulturfondenin hanketuella maksettiin Zachrissonin matkat, majoituksen ja teatteriliput. Operaatio Pirkanmaa maksoi Delgadon kustannukset. Zachrissonin puheenvuorosta tuli pienimuotoinen

mediatapahtuma, josta käytiin paljon keskustelua Helsingin Sanomissa, LongPlayssa, sekä sosiaalisessa mediassa.

- **Basim Kaharin ja Appelsiinit-työryhmän tekijäkeskustelu 17.9.2024.** Suomen Kansallisteatteri kustansi keskustelun, **Linnea Stara** moderoi keskustelun hankkeen näytelmäkirjailijan **Basim Kaharin**, kääntäjä **Sampsa Peltosen** ja teoksen ohjaajan **Jarno Kuosan** kanssa Kahvila Willensaunassa. Tapahtumaan osallistui noin 50 henkeä. Tilaisuus striimattiin Kansallisteatterin kanavalle.
- **Kansainvälinen näytelmäseminaari 9.12.2024**, yhteistyössä Teksti-yhteisön kanssa. Seminaarissa keskusteltiin näytelmien kansainvälisestä liikkuvuudesta.

Seminaarissa keskustelemassa olivat **Anna-Katharina Müller** saksalaisesta Suhrkamp Theater Verlagista, ja **Hedda Krausz Sjögren** Ruotsin johtavasta näytelmäagentuurista Colombine Teaterförlagista. Seminaarin päätti paneelikeskustelu suomenkielisen näytelmän viennistä. Kokemuksiaan jakoivat kansainvälisesti laajalti esitetyt suomalaiset näytelmäkirjailijat **Laura Ruohonen**, **Juha Jokela** ja **E.L. Karhu**, heitä haastatteli **Harri Virtanen**. Tapahtumaan osallistui noin 50 henkeä.

Tilaisuutta oli mahdollistamassa Labbet ja Svenska kulturfonden (Maailma näyttämölle -hankkeen kautta).

Sidosryhmätapaamisia

- Hankeinfot Suomen Kulttuurirahaston kanssa keväällä 2023 ja 2024
- Hankeinfo Suomen teatteriohjaajat ja dramaturgit ry:n kanssa keväällä 2024
- UNESCO:n alainen International Theatre Institute (ITI) -verkoston kongresseissa ja vuositapaamisissa, sekä kirjallisissa raporteissa hankkeesta on säännöllisesti kerrottu myös kansainväliselle esittävän taiteen kentälle 2022–2024.

Hankkeen vetäjä on näiden sidosryhmätapaamisten lisäksi käynyt yksityisiä keskusteluja teatterijohtajien ja dramaturgien kanssa hankkeesta, hankkeen näytelmäehdotuksista ja tulevista hauista.

Yhteistyö Helsingin yliopiston kanssa

- **Eurooppalainen nykydraama -kurssi** (5 op) 16.3.-4.5.2023. TINFO toteutti kurssin yhteistyössä Helsingin yliopiston taiteiden tutkimuksen kandidiohjelman kanssa. Teatteritieteen lehtori FT **Katri Tanskanen** toimi kurssin koordinaattorina. TINFO oli mukana suunnittelemassa kurssin sisältöä, hankkeen asiantuntijat (**Linnea Stara**, **Davide Giovanzana**, **Saara Turunen**...) toimivat luennoitsijoina. Kurssikirjallisuus valikoitui asiantuntijoiden ehdottamista näytelmistä.
- **Maailman näytelmäkirjallisuus -kurssi** 5.9.-17.10.2024 (5 op). Teatteritieteen lehtori FT **Katri Tanskanen** toimi kurssin koordinaattorina. TINFO on ollut mukana suunnittelemassa kurssin sisältöä, hankkeen asiantuntijat (**Linnea Stara**, **Davide Giovanzana**, **Elli Salo**, **E.L. Karhu** ja **Marie Kajava**...) toimivat luennoitsijoina. Kurssikirjallisuus valikoitui asiantuntijoiden ehdottamista näytelmistä.

Hankkeen artikkelituotanto

- [Jukka-Pekka Pajunen, mitä kuuluu? \(tinfo.fi\)](#) 26.9.2024
- [Timo Torikka, mitä kuuluu? \(tinfo.fi\)](#) 21.3.2024
- ["Kaikkien pitäisi nähdä tämä" \(tinfo.fi\)](#) 26.10.2023
- [Pavel Semtsenko: Mitä kuuluu? 14.9.2023](#)
- [Näytelmälöydöt ensiesittelyssä Suomessa \(tinfo.fi\)](#) 24.3.2023
- ["On heti todistanut tarpeellisuutensa" \(tinfo.fi\)](#) 3.11.2022
- [Käsinpoimittuna maailmalta \(tinfo.fi\)](#) 25.3.2022
- [Laatu edellä \(tinfo.fi\)](#) 30.11.2021
- [Mitä teatteri oikeastaan on? \(tinfo.fi\)](#) 29.11.2021
- [Tulevaisuuden teatteriohjelmistojen tekemässä \(tinfo.fi\)](#) 29.11.2021
- [Aiheita ilman kansallisrajoja \(tinfo.fi\)](#) 26.11.2021
- [Miten maailma tuodaan teatterin näyttämölle? - Satakielikuukausi 2021](#)

Hankkeessa tuotetut kirjailijahaastattelut

- Martina Clavadetscher <https://www.tinfo.fi/fi/Meidat-kaikki-on-ohjelmoitu> (18.6.2024)
- Marta Aran <https://www.tinfo.fi/fi/Makuuhuonefeminismia> (17.6.2024)
- Oriza Hirata: [Japanilaisista, rakkaudella \(tinfo.fi\)](#) (6.6.2024)
- [Marta Barceló: Ehdollista ja ehdotonta rakkautta](#) (23.5.2024)
- [Monika Isakstuen: Mahdottomia keskusteluja](#) (20.5.2024)
- [Caren Jeß: Aistit avoimena](#) (30.4.2024)
- [Agustina Muñoz: Ruumiit, hauraat, vahvat](#) (29.2.2024)
- [Onyekachukwu Iwuchukwu: Mitä kuuluu?](#) (15.2.2024)
- [Biruté Kapustinskaitė: Pelko ja nauru](#) (11.12.2023)
- [Magdalena Schrefel: Vammaisuudesta teatterin keinoin](#) (16.11.2023)
- [Penda Diouf: Yhdistävä sauma](#) (22.6.2023)
- [Clàudia Cedó: Henkilökohtainen tragedia näytelmäksi](#) (4.4.2023)
- [Enis Maci: Klassisista aineksista kesyttömästi](#) (7.3.2023)
- [Dennis Magnusson: En plats för människans dåliga sidor](#) (15.9.2022)
- [Christina Ouzounidis: Vrede, tvivel, hopp, beredskap](#) (8.9.2022)
- [Ivan Vyrpaev: Aitoon yhteyteen järjestelmän sijaan](#) (16.6.2022)
- [Serhij Žadan: Ylikuormittunut kieli](#) (24.5.2022)
- [Antoine Jaccoud: Jäähvyäiset eläimille](#) (5.5.2022)
- [Lêna Ljagušonkova: Tarinankertoja voittaa](#) (28.4.2022)
- [Lucas Svensson: Att iscensätta världen via Helsingfors](#) (7.4.2022)
- [Taha Adnan: Järjettömästi jotain poikkeuksellista](#) (12.3.2022)

Hankkeen tilaamat käännösoitteet

- [Die Vielen Stimmen meines Bruders | Teatterin tiedotuskeskus TINFO](#)
- [Et si je les tuais tous Madame? | Teatterin tiedotuskeskus TINFO](#)
- [Frau Ada denkt unerhörtes | Teatterin tiedotuskeskus TINFO](#)
- [Irakisk Kristus | Teatterin tiedotuskeskus TINFO](#)
- [La mère et l'enfant se portent bien | Teatterin tiedotuskeskus TINFO](#)
- [Las bárbaras | Teatterin tiedotuskeskus TINFO](#)
- [Le lench | Teatterin tiedotuskeskus TINFO](#)
- [Lúna | Teatterin tiedotuskeskus TINFO](#)

- [Tocar mare | Teatterin tiedotuskeskus TINFO](#)
- [Und jetzt ist mir die Welt verschwunden | Teatterin tiedotuskeskus TINFO](#)

Hankkeen käännettämiä näytelmiä

- [Bye bye Gillo | Teatterin tiedotuskeskus TINFO](#) - seminaarilaisuuteen 25.3.2022, jossa näytelmä (vasta toinen suomennettu arabiankielinen näytelmä) luettiin kokonaisuudessaan.
- [Hlibne Peremir'ja \(Leipäaselepo\) | Teatterin tiedotuskeskus TINFO](#) TINFO:n ja Kansallisteatterin lukudraamatilaisuuteen 28.5.2022, jonka tarkoituksena oli kerätä varoja ukrainalaisille lapsille, ja puhua Ukrainan sodasta. Kustannukset jaettiin Näytelmäkulman kanssa. Näytelmää on sittemmin esitetty usean harrastajateattereiden toimesta Ukraina näyttämölle -hankkeen kautta vuonna 2022, sekä Jyväskylän huoneteatterin tuotantona (ensi-ilta 16.9.2023).

Maailma näyttämölle -uutiskirjeitä 35 kpl (12.12.2024 mennessä), minkä lisäksi Maailma näyttämölle -hanke on ollut esillä säännöllisesti TINFO-tiedotteessa. Olemme jakaneet uutiskirjeissä tietoa hakemisesta, kannustaneet apurahan hakemiseen kirjailijahaastatteluihin ja suomennosotteiden avulla, olemme laatineet hakijan muistilistan helpottamaan eri vaiheita. Ruotsinkielisiä uutiskirjeitä on julkaistu neljä kappaletta.

Hankkeesta mediassa (Tässä listassa ei ole teosarvioita, joiden yhteydessä hanke on usein mainittu)

- Isabella Rothberg, [Inte så många som tagit chansen](#) Hufvudstadsbladet 2.10.2024
- Maria Säkö, [Miksi Jelinek ei kelpaa? | Long Play](#) 25.9.2024
- Isabella Rothberg, [Rädsla för att göra fel får inte kväva de bästa berättelserna – Hufvudstadsbladet \(hbl.fi\)](#) 30.5.2024
- Janne Wass, [Teatern som ett fönster till vår tid | nytid.fi](#) 10.5.2024
- Rita Paqvalén, [De gestaltar främlingsfientlighet i Europa – Hufvudstadsbladet \(hbl.fi\).](#) 21.3.2024
- Laura Kytölä, [Vuosaaren tyhjilleen jääneeseen kouluun kohosi karu neuvostoliittolainen maisema – mistä on kyse? - Kulttuuri | HS.fi](#) 14.9.2023
- Janne Wass, [Krigets vardaglighet i ukrainsk dramatik | nytid.fi](#) 22.4.2022
- Päivi Puukka, [Suomalaisteatterit taitavat klassikot, mutta ulkomaista nykydraamaa esitetään vähän – Maailma näyttämölle -hanke on teattereille kuin karkkikauppa | Yle](#) 18.5.2022
- YLE Uutiset, toukokuussa 2022, haastateltavina Linnea Stara ja Kansallisteatterin dramaturgi Minna Leino <https://yle.fi/a/3-12437223>
- Nina Lehtinen, [Ihmiset eivät muutu sodassa sotaelokuvan sankareiksi, sanoo näytelmäkirjailija Elli Salo, joka tarkistaa nyt joka aamu ukrainalaiselta ystävältään, onko tämä vielä hengissä - Kulttuuri | HS.fi](#) 25.4.2022
- Riitta Koivuranta, [Kotimaisissa teattereissa nähdään pian paljon ukrainalaisia ja muita uusia käänösnäytelmiä, jos ohjelmistojen monipuolistamiseen tähtäävä hanke onnistuu - Kulttuuri | HS.fi](#) 27.3.2022
- Irmeli Haapanen, [Mittava käänöshanke tarjoaa teattereille näytelmiä muun muassa Ukrainasta, Kataloniasta ja Kroatiasta – 25 tekstiä maailmalta odottaa lavalle pääsyä - Näytelmät - Turun Sanomat \(ts.fi\)](#) 25.3.2022

- Isabella Rothberg, [Kulturfonden satsar på utländsk dramatik – Hufvudstadsbladet \(hbl.fi\)](#) 3.12.2021
- <https://yle.fi/a/3-12437223>

Kyselyt ja väliraportit

TINFO laati hankkeen puolivälissä suomalaisille teatterinjohtajille ja dramaturgeille. Kyselyllä haluttiin saada tietoa hankkeen vaikuttavuudesta. Kyselyn ja epävirallisten keskustelujen tuloksena päätettiin tilata käännösoitteita auttamaan näytelmiin tutustumista ja näin tukemaan Maailma näyttämölle -hankkeen tavoitetta. Tuloksista raportoitiin kirjallisesti hankkeen johtoryhmälle, sekä myös suullisesti Suomen Kulttuurirahastolle.

TINFO on raportoinut suullisesti hankkeen johtoryhmälle hankkeen kulusta, ja raportoi Kulttuurirahastolle 6.6.2024 väliaikatietoja hankkeen kulusta.

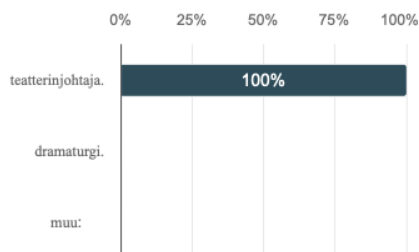
Hankkeen väliaikakysely syyskuussa 2023

Maailma näyttämölle - kysely

Vastaajien kokonaismäärä: 22

1. Olen...

Vastaajien määrä: 22

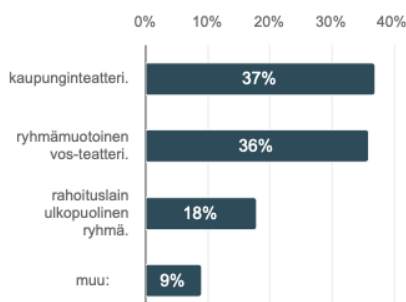
	n	Prosentti
teatterinjohtaja.	22	100.0%
dramaturgi.	0	0.0%
muu:	0	0.0%

Lisätekstikenttään annetut vastaukset
Näytä kaikki

Vastausvaihtoehdot Teksti

2. Edustamani teatteri on...

Vastaajien määrä: 22

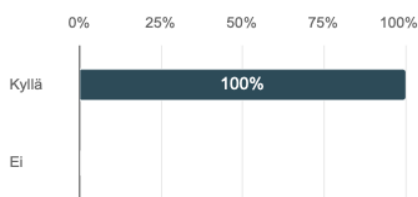
	n	Prosentti
kaupunginteatteri.	8	36.3%
ryhmämuotoinen vos-teatteri.	8	36.4%
rahoituslain ulkopuolinen ryhmä.	4	18.2%
muu:	2	9.1%

Lisätekstikenttään annetut vastaukset
Näytä kaikki

Vastausvaihtoehdot	Teksti
muu:	Suuri vos teatteri
muu:	Yhdistyspohjainen VOS-teatteri

3. Olen kuullut Maailma näyttämölle -hankkeesta.

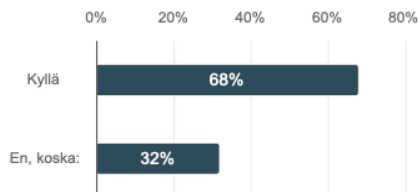
Vastaajien määrä: 22

	n	Prosentti
Kyllä	22	100.0%
Ei	0	0.0%

4. Olen tutustunut hankkeen asiantuntijaryhmän ehdottamiin näytelmiin.

Vastaajien määrä: 22

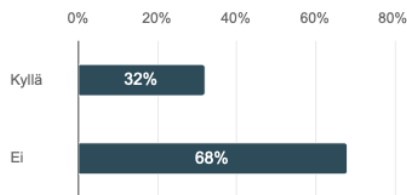
	n	Prosentti
Kyllä	15	68.2%
En, koska:	7	31.8%

Lisätekstikenttään annetut vastaukset
Näytä kaikki

Vastausvaihtoehdot	Teksti
En, koska:	Resurssit ei riitä
En, koska:	en voi sanoa tutustuneeni aidolla paneutumisella
En, koska:	Tai tutustunut hyvin kursorisesti ajanpuutteen vuoksi. Ohjelmistossamme ei käytännössä ole ollut tilaa uusille näytelmille lähivuosina.
En, koska:	kiirettä
En, koska:	En ole töittäni ehtinyt.
En, koska:	Olen vanhempainvapaalla

5. Edustamani teatteri on hakenut Maailma näyttämölle -apurahaa Suomen Kulttuurirahastolta tai Svenska kulturfondenilta.

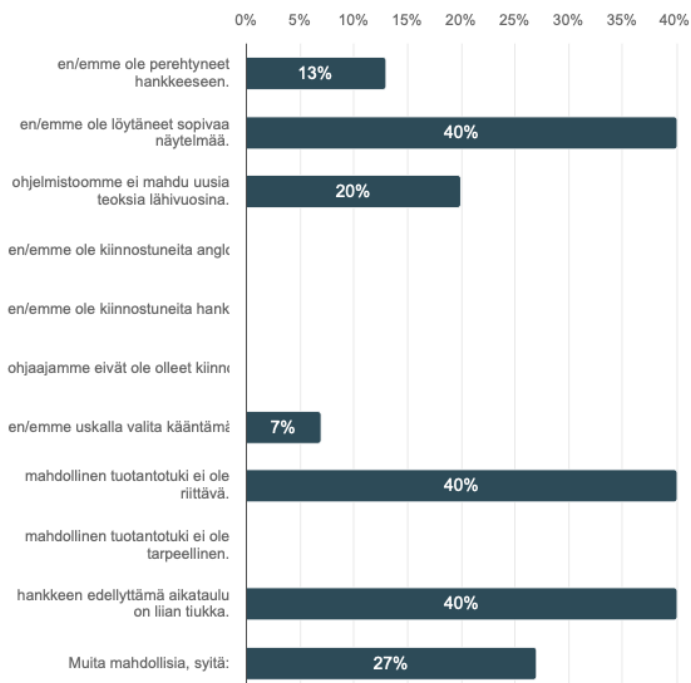
Vastaajien määrä: 22

	n	Prosentti
Kyllä	7	31.8%
Ei	15	68.2%

Lisäkysymys: Teatterimme ei ole hakenut Maailma näyttämölle -apurahaa, koska... (valitse max 3 tärkeintä syytä)

Vastaajien määrä: 15 , valittujen vastausten lukumäärä: 28

	n	Prosentti
en/emme ole perehtyneet hankkeeseen.	2	13.3%
en/emme ole löytäneet sopivaa näytelmää.	6	40.0%
ohjelmistoomme ei mahdu uusia teoksia lähivuosina.	3	20.0%
en/emme ole kiinnostuneita anglosaksisen kielialueen ulkopuolelta tulevista näytelmistä.	0	0.0%
en/emme ole kiinnostuneita hankkeessa ehdotetuista näytelmistä.	0	0.0%
ohjaajamme eivät ole olleet kiinnostuneita ehdotetuista näytelmistä.	0	0.0%
en/emme uskalla valita kääntämättömiä näytelmiä ohjelmistoomme.	1	6.7%
mahdollinen tuotantotuki ei ole riittävä.	6	40.0%
mahdollinen tuotantotuki ei ole tarpeellinen.	0	0.0%
hankkeen edellyttämä aikataulu on liian tiukka.	6	40.0%
Muita mahdollisia, syitä:	4	26.7%

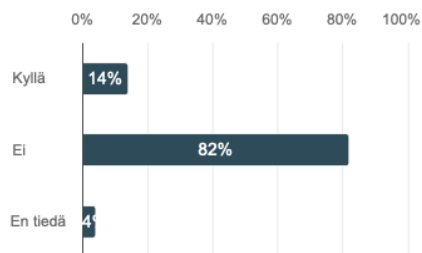
Lisätekstikenttään annetut vastaukset

Näytä kaikki

Vastausvaihtoehdot	Teksti
Muita mahdollisia, syitä:	Resurssit ei riitä
Muita mahdollisia, syitä:	Toinen teatteri ehti ensin tehdä varauksen
Muita mahdollisia, syitä:	Teatterin talous ei tällä hetkellä mahdollista hankkeen näytelmien valintaa
Muita mahdollisia, syitä:	Taloutemme ja koko teatterin kohtalo on ollut vaakaalaudalla, kun korona-aika söi kassan pohjia myöden eikä yleisö ole kunnolla palannut vieläkään. Apurahat ovat tiukemmassa ja saadut tuet liian pieniä. Se vähentää halukkuutta mihinkään "haastavaan" teokseen. Muutoin olemme kyllä erittäin kiinnostuneita.

6. Edustamalleni teatterille on myönnetty Maailma näyttämölle -apurahaa.

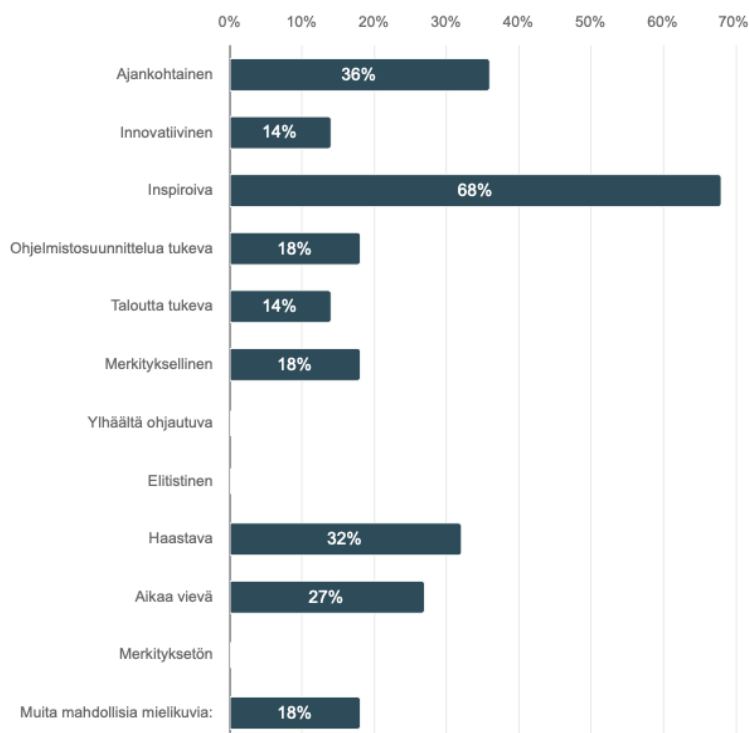
Vastaajien määrä: 22

	n	Prosentti
Kyllä	3	13.6%
Ei	18	81.8%
En tiedä	1	4.6%

7. Edustamalleni teatterille Maailma näyttämölle -hanke on... (valitse max 3 vaihtoehtoa)

Vastaajien määrä: 22 , valittujen vastausten lukumäärä: 54

	n	Prosentti
Ajankohtainen	8	36.4%
Innovatiivinen	3	13.6%
Inspiroiva	15	68.2%
Ohjelmistosuunnittelua tukeva	4	18.2%
Taloutta tukeva	3	13.6%
Merkityksellinen	4	18.2%
Ylhäältä ohjautuva	0	0.0%
Elitistinen	0	0.0%
Haastava	7	31.8%
Aikaa vievä	6	27.3%
Merkityksetön	0	0.0%
Muita mahdollisia mielikuvia:	4	18.2%

Lisätekstikenttään annetut vastaukset

Näytä kaikki

Vastausvaihtoehdot	Teksti
Muita mahdollisia mielikuvia:	selviytymiskeino, ainoa mahdollisuus, välttämätön
Muita mahdollisia mielikuvia:	Uutta luova
Muita mahdollisia mielikuvia:	Hyvä vaihtoehto tulevaisuudessa
Muita mahdollisia mielikuvia:	Inhimillinen, lämmin, komediallinen

8. Miten hanke, jonka tarkoituksena on tukea maailman näytelmäkirjallisuuden tuottamista suomalaisille näyttämöille, parhaiten tukisi teatteriasi?

Vastaajien määrä: 15

Vastaukset
sisällyttämällä tarpeeksi suuren tuotantotukiosuuden käännöskustannusten lisäksi
Jotta löytäisi sellainen näytelmä jossa paikallinen yleisö/venue kohtaisivat
Tuki olisi +10.000€ isompi (eli sen suuruinen kuin kiertueisän kanssa myönnettävä). Ja tietysti hankkeen soisi olevan pitkäkestoinen, ei vain 3 vuotta.
Olemme maakuntateatteri, jonka tiukka talous ei mahdollista kokeiluja teatterimme ainoalla näyttämöllä. Mikäli tilamme ja resurssimme mahdollistaisivat pienempien rinnakkaisuus tuotantojen tekemisen, voisimme toteuttaa riskittömämmin suunniteltuja kantaesityksiä.
Hanke on hieno ja monipuolinen jo nyt. Ehkä dialogi teattereiden ja raadin/hankkeen ja rahoittajien välillä voisi olla joustavampi: - miten saadaan vielä lisää tekstejä mukaan, - miten löydetään joustavuutta aikatauluihin, - miten tekstityksiin suhtaudutaan - miten saadaan ohjaajat ja taiteelliset työryhmät mukaan (nykymuodossa hanke on helposti tuottaja/teatterilähtöinen) Miten hanke voisi edistää vierailuja/kiertueita (Suomessa), ja vierailuja lähtömaassa? Kolmen ensimmäisen vuoden jälkeen olisi varmaan paikallaan järjestää työpaja, jossa jatkokehitetään hyvän mallin pohjalta.
Lisää selkeitä komedioita tai jopa farsseja joissa on max. 5 näyttelijää. Sellaiset sopisivat meille.
Dramaturginen apu olisi hyvä, keskustelua lisää näytelmistä
Varmaan olisi hyvä, jos lukudraamoja ja infotilaisuuksia näytelmistä järjestettäisiin enemmän. Niihin tarjottuihin ei aina ehdi, kun tulee Hgin ulkopuolelta.
Jos hankkeeseen osallistuisi useampi teatteri nykyisessä rahoitustilanteessa voisi olla mahdollista olla mukana.
Joku saapuisi esittelemään hanketta paikanpäälle ja hlökunta osallistuisi esittelyyn
Teatterini kaipaisi resursseja sellaisten tekstien kiertuetoimintaan.
Riittäväällä rahoituksella
Näytelmätekstien teemat ja aiheet tulisivat ainakin olla samaistuttavia, universaaleja ja ehkä myös humoristisia. Jos aihe on kovin paikallinen ja vallitsevista oloista tai kulttuurista kumpuavia, väitän, että katsojakunta on marginaalista. Universaaleiden ilmiöiden käsittely, kuten vaikkapa rakkaus, kohtaaminen, valta, perhe, luonto voisivat taata teoksille pitkää ikää. Ja luonnollisesti tekstien tulee olla laadukkaita.
Hanke tukisi teatteriani parhaiten, jos valitut näytelmät olisivat tarpeeksi kiinnostavia, taitavasti kirjoitettuja, ajankohtaisia. Näytelmien suomenkielisen esittelytekstin pitää olla tarpeeksi perusteellinen ja kattava, nopea juoniselostus ei riitä, tilaajan on tiedettävä jotain tyylilajista, rooleista, sisällöstä, rytmistä.
Maailma näyttämölle är en passande form, vi har bara inte hittat rätt pjäs, eller haft tillräckligt med tid att sätta oss in i de aktuella pjäserna.

Terveisemme Suomen Kulttuurirahastolle:

Vastaajien määrä: 11

Vastaukset
Kiinnostava ja tärkeä avaus, kannattaisi varmaan kehittää konseptia hieman saavutettavammaksi laajalle teatterikentälle
Upea hanke, kiitos!
-
Lyhyt käsittelyaika on hyvää palvelua, Kiitos!
Haku aika voisi olla pidempi, esimerkiksi lokakuuhun asti.
Erittäin hieno projekti, vaikka meidän teatteri ei mukaan ole vielä päässyt hyppäämään!
Toivottavasti yhteistyö jatkuu tulevaisuudessa, ettei jäisi tähän.
Tuki voisi olla vähän suurempi. Etenkin silloin, jos esityksen on tarkoitus saada ensi-iltansa on kasvukeskusten ulkopuolella. Yleisö kun on ennakkoluuloisempaa maakunnissa kuin esim. pääkaupunkiseudulla
Ke. ed.
Meitä kiinnostaisi enemmän omien kantaesitystemme ja käsikirjoitusten vieminen ulkomaille. Olemme tilanneet paljon uutta kotimaista näytelmäkirjallisuutta ja ne ovat olleet kiinnostavia, ajankohtaisia ja odottavat kääntämistä.
Maailma näyttämölle-hanke on todella onnistunut ja tärkeä rahoitusmuoto pienille teattereille.

Våra hälsningar till Svenska kulturfonden:

Vastaajien määrä: 4

Vastaukset
Utmärkt, tack so väldigt mycket!
-
Tack för samarbetet!
Ks. ed.

Terveisemme Teatterin tiedotuskeskus TINFOlle:

Vastaajien määrä: 10

Vastaukset
Kiinnostava hanke. Näytelmien määrä oli aika pieni ja variaatio ehkä hieman kapea
Upea hanke, kiitos!
Hienoa, että hankkeita aktiivisesti toteutetaan, ne palvelevat suomalaista teatterikenttää ja kehittää sen vuorovaikutuksellisuutta maailmanlaajuisestikin.
Kiitos, hyvät hankesivut!
Erittäin hieno projekti, vaikka meidän teatteri ei mukaan ole vielä päässyt hyppäämään!
Kiitos hankkeesta!
Uutuusnäytelmistä voisi muistuttaa useammin...
Hyvä, jatkakaa samaan malliin. Tärkeää työtä teette!
Kiitos ja jatkakaa hienoa työtä!!!
Oikein hyvä hanke!

Maailma pujahti teattereihin

Maria Säkö

Maailma näyttämölle -hankkeen aihio muhi monella suunnalla yhtä aikaa vuosina ennen koronapandemian puhkeamista. Yhtäältä Teatterin tiedotuskeskus (TINFO) oli tutkinut pitkän ajan tilastoja*, jotka paljastivat, että vähä vähältä teatterien ohjelmistoista oli kadonnut vaativampi käännösnäytelmä kokonaan. Toisaalta oli pitkään Ranskassa työskennellyt näyttelijä, teatterintekijä **Timo Torikka**, joka puhui omista samansuuntaisista havainnoistaan eri yhteyksissä. Jos käännösnäytelmää esitettiin, oli kyseessä angloamerikkalainen – joskus italialainen tai ranskalainen – farssi.

Torikka toimi primus motorina sille, että Suomen Kulttuurirahasto vuonna 2021 päätti miljoonan euron rahoituksesta teattereille kannustamaan uuteen, maineikkaaseen näytelmäkirjallisuuteen tarttumiseen. TINFO pyydettiin mukaan asiantuntijaksi kehittämään alkuideasta hanketta, joka sai nimekseen Maailma näyttämölle. Ehkä yhdennellätoista hetkellä. Pandemia-ajan kurimuksesta oli siirrytty hyvinvointi- ja oikeusvaltiota rapauttavan oikeistohallituksen moukaroimaksi. Nyt jos koskaan on tarve kuulla muita ääniä ja ymmärtää, että olemme osa globaalia maailmaa. Ja että kulttuuri voi yli kansallisten rajojen toimia demokratian ja sanavapauden linnakkeena fasismia vastaan.

Millaiset hetket ovat kaikkein tärkeimpiä itseymmärryksen kasvun hetkiä? Useimmiten sellaiset, joissa kohtaa jotain vierasta. Silloin äkkiä tunnistaakin oman ajattelunsa senhetkiset rajat. Ja parhaassa tapauksessa ymmärtää, että siinä, missä luulin olevan selkeät omat ääriviivat, olikin kuvitelmaa. Pystyn ajattelemaan toisin, laajemmin, eri tavalla. Itsensä kohtaaminen ei koskaan voi tapahtua ilman toisen kohtaamista.

Voisi ajatella, että kun Maailma näyttämölle -hankkeen näytelmät ilmestyvät teattereihin, mahdollisuus meidän jokaisen itseymmärryksen kasvuun on yksi tärkeimmistä asioista, joita se aiheuttaa. Riippumatta siitä, miten onnistuneina esityksiä pidetään.

Hanke muuttaa julkista keskustelua

Julkisessa vastaanotossa Maailma näyttämölle -hankkeen näyttämöille jo tähän mennessä päätyneet esitykset on huomioitu mediassa varsin hyvin. Esimerkiksi **Enis Macin**, **Arne Lygren** ja **Basim Kaharin** sekä **Eric-Emmanuel Schmittin** ja **Svetlana Aleksijevitsin** näytelmien tulkinnat analysoitiin suhteellisen pitkissä kritiikeissä Helsingin Sanomissa, Keski-suomalaisessa ja yksi näistä nostona Long Playssa. Kaikissa niissä kritiikot ottivat huomioon sen, että ne olivat poikkeuksia ohjelmistossa, ja tämä nähtiin vain positiivisena asiana. En tehnyt tähän kattavaa mediaseurantaa vaan annan vain muutaman esimerkin.

Laura Kytölä kirjoitti Enis Macin *Kesyton eli O:n markiisitar – Faster Pussycat! Kill! Kill!* ensi-illasta KokoTeatterissa: ”Harvoin teatterissa saa nauttia näin tuoretta tuontiherkkua, kuin nyt Koko-teatterissa, kiitos Maailma näyttämölle -käännösnäytelmähankeeseen.”

Sanna Kangasniemi kirjoitti *Ilon ajasta*:

”Ihan kuin olisi jossakin manner-Euroopassa. Vielä esityksen jälkeen, puoli kymmenen aikaan illalla Hakaniemessä on +20 astetta lämmintä.

Lämpö tähän aikaan vuodesta tuntuu vääraltä – toisin kuin se jonkinlainen eurooppalaisuuden tunne, jota Helsingin kaupunginteatterin torstain ensi-ilta säteili ympärilleen. Suomen-kantaesityksensä sai norjalaisen [Arne Lygren](#) *Ilon aika (Tid for glede)* ja voi mikä ilo se olikaan.”

Maria Säkö *Appelsiineista*: ”*Appelsiinit* on tärkeä avaus. Vaikka lopputulos ei nyt osu aivan maaliin, kunnioitan yritystä. Riski on aina parempi vaihtoehto kuin varman päälle pelaaminen.”

Jorma Pollari Keski-suomalaisessa kirjoittaa Eric-Emmanuel Schmittin *Pikkurikoksia rakkaudessa* -näytelmästä Jyväskylän kaupunginteatterissa: ”Ranskalaisen nykydraaman kissa-hiiri -leikki rakkauden ja kuoleman intohimoisessa pelissä on täynnä mielenkiinnon vangitsevia luokkuja, joiden avautuminen opastaa katsojan hellävaraisesti oman rakkautensa tunnustajaksi.”

Sonja Saarikoski kirjoitti Long Playn puheenvuorossaan, että Neuvostoihmisen loppu toi näyttämölle sellaisen nykyaikaisen ihmiskuvan, jota harvoin näkee ja joka tavoittaa nykyajan ongelman tekona, ei vain kuvaa ongelmaa.

Esimerkiksi kaikissa näiden näytelmäkirjailijoiden teosten arvioissa kiitettiin etenkin tekstien tuoreutta ja ajankohtaisuutta. Kaikissa kiinnitettiin huomiota siihen, että nyt tehdään jotain epäsuomalaista, kohdataan jollain tavalla vierasta. Jo tämä ihan eleenä sai arvioissa positiivisia sävyjä: kaiken kaikkiaan Maailma näyttämölle tuli ehkä paljastaneeksi jotain myös siitä, mikä hallitsee Suomessa julkista keskustelua teatterista. Tässä tapauksessa tarkoitan vos-teatterikeskeisyyttä ja näytelmälähtöisyyttä. Maailma näyttämölle -näytelmät saivat enemmän huomiota mediassa kuin vaikkapa näitä paikkoja marginaalisimmilla näyttämöillä esitetyt teokset, joiden lähtökohtana ei ollut selkeä, kirjoitettu näytelmä. Vastaavalla tavalla ei huomioida esimerkiksi esitystaiteellisia kokeiluja marginaalissa eikä vaikka niitä esitettäisiin vos-teattereissa. Esimerkiksi Teatteri Viiruksen *Doves&Blood* -teos jätettiin arvioimatta Helsingin Sanomissa kokonaan.

Vaikka käänösnäytelmiä ei suomalaisilla näyttämöillä juuri näy, on kuitenkin kiinnostavaa huomata, että esitys, joka pohjautuu selkeään näytelmään, huomioidaan huomattavasti matalammalla kynnyksellä mediassa kuin muunlaiselta pohjalta ponnistava esitys. Lisäksi vos-teattereiden esitykset huomioidaan huomattavasti useammin kuin muut tuotannot.

E erityisen ilahduttavaa on, että Maailma näyttämölle on onnistunut pujahtamaan myös teattereihin, joiden yleisöpohja ei välttämättä ensisilmäyksellä ole sille otollisin. Keski-Uudenmaan teatteri ja Jyväskylän kaupunginteatteri tästä muutamana esimerkkinä.

Näen siis, että Maailma näyttämölle -hanke on jo tuonut ja varmasti tuo tulevaisuudessa vieläkin enemmän uutta teatterikeskusteluun. Hankkeella on ollut tarvittava voima, jolla murtautua julkisen, demokraattisen kulttuurikeskustelun piiriin, tavoittaa mahdollisesti muitakin kuin ihmisiä samasta kuplasta. Toki huomaan tässä, että tuskin kirjoittelu tavoittaa muita ihmisiä kuin niitä, joita kulttuuri kiinnostaa, mutta kulttuurielämänkin sisällä on huomattavan paljon kuplia. On jo sinällään teko, että Maailma näyttämölle on onnistunut luomaan keskustelua tai ainakin vaikuttanut toimittajien yritykseen sanallistaa sitä, miltä käänösnäytelmä vaikuttaa Suomessa juuri nyt. Ja tämä on pakottanut myös katsomaan omaa kenttäämme ja kotimaista näytelmäkirjallisuutta toisin. Teatterikeskustelua, kirjoitusta ja jopa kokonaisuuksia, ajattelua hyvin jäsentäviä teoksia on olemassa, mutta niiden pääsy julkisen keskustelun piiriin laajemmin on kovin vähäistä. Näen käänösnäytelmähankkeella hyvän potentiaalini siinä, että kun tuttu ja turvallinen rikkoutuu, myös tietoa aletaan käyttää eri tavalla.

Onko näytelmä enää relevantti?

Maailma näyttämölle on jo tähän mennessä pystynyt ravistelemaan hieman sitä, mitä nykynäytelmä näyttämöllä tarkoittaa. ”En tee näytelmällä mitään”, on sanonut muun muassa pariisilaisen, maineikkaan Odéon-teatterin johtaja, kertoi minulle hänet vastikään tavannut teatterinjohtaja **Jussi Sorjanen**. Ylipäätään näytelmäkirjallisuuden suuret nimet eivät ole samalla tavalla tunnettuja kuin vielä muutama vuosikymmen sitten ja näyttämötekstit syntyvät eri tavalla – dramaturgien ja ohjaajien yhteistöinä. Mutta yhtä kaikki, näytelmiä kirjoitetaan edelleen, myös sellaisia, joissa teksti on osa teatterin ja näyttämön uudistamista.

Tuomas Timonen kirjoitti *Dramaturgiakirja. Kaikki järjestyy aina* -teoksen (2018) esseessään ”Make Play Great Again!” siitä, miten Suomessa usein näytelmän ajatellaan olevan yhden ihmisen päästä tullut tuotos, eikä vaikka erilaisten materiaalien järjestämistä tai myytin uudelleenkirjoittamista. **Shakespeare** jo aikanaan leikkasi ja liimasi antiikin tragedioiden päälle omia juttujaan – koko näytelmäkirjallisuuden historia on vahvasti juuri tätä.

Maailma näyttämölle -hankeen näytelmissä onkin uutta ollut nimenomaan se, että se on paljastanut näytelmäkirjallisuuden erilaisista kehityskuluista meille enemmän kuin suomalaiset näytelmät useinkaan pystyvät paljastamaan. Kun jonkin maan traditio näyttäytyy edes hitusen erilaisena, alamme hahmottaa omaamme. Kirjoittaminen on muualla maailmassa huomattavasti enemmän ääneenlausutusti jo aiemmin kirjoitetun uudelleenkirjoittamista. Onhan se sitä usein Suomessakin, mutta tätä ei välttämättä todeta ääneen.

Kysymys kielestä on olennainen asia silloin, kun puhutaan käännösnäytelmästä, ja jälleen: Maailma näyttämölle -hankkeen näytelmien kieli paljastaa paljon omasta suhtautumisestamme kieleen. Kuten Tuomas Timonen ”Make Play Great Again!” -esseessään sanoo: ”Luulen, että teatterintekijät ovat melko yksimielisiä siitä, että teatteri ei ole ääneen luettua kirjallisuutta. Mutta – tarkasti ottaen – ja tämä tuntuu helposti unohtuvan – se on myös sitä. Kun näytelmän mahdollisuuksia pohditaan, kysymystä kirjallisuudesta, tai peräti runoudesta, mitasta, soinnusta, säkeestä, ei voi välttää.” Käännöskirjallisuuden lukeminen ei ole tärkeää vain siksi, että tiedämme, mitä muualla on kirjoitettu vaan myös siksi, että se kehittää suomalaisen näytelmän kieltä.

Teatterista käyttämämme käsitteet muuttuvat

Maailma näyttämölle ei ole kirkastanut pelkästään käsitystä suomalaisesta näytelmästä vaan myös monia sellaisia käsitteitä, joilla näytelmiä määritellään. Ehkä yksi tärkeimmistä on se, mikä määritellään ”helpoksi” ja mikä ”vaikeaksi” on joutunut paikka paikoin myllerrykseen. Suomalaisen teatterin viesti on usein selkeä ja sen ajatellaan tekevän teoksesta helpon (tai vaikean, jos viesti on vaikea ja sen ymmärtävät vain asiaan paneutuneet). Olen kuitenkin alkanut ajatella hanketta seurattessani vähän toisin.

Monissa Maailma näyttämölle -hakkeen näytelmissä teatteri ei nimittäin ole yksiselitteisesti helppoa tai vaikeaa vaan ennen muuta kerroksellista. Jokainen taatusti ymmärtää jonkin kerroksen, yksi ehkä 5 %, joku toinen 95 %. Ei haittaa, vaikka jokin teokseen leivotuista sanomista ei aukeaisi, koska teokseen on rakennettu tasoja eritaustaisille ja erilaisille näkökulmille. Ei ole tarkoituskaan antaa katsojalle vahvaa ”hallitsemisen” tunnetta, jonka suomalainen usein löytää suomalaisesta näytelmästä. Ja väitän, että tämä ei-hallitsemisen tunne ei tule vain siitä, että onko teksti kotimainen vain muunmaalainen vaan ihan siitä, että monissa hyvinkin älykkäissä, pelottavan älykkäissä teksteissä on vahva humaani, lähestyttävä pohjavire. Pilkka ei kohdistu siihen, että joku ei ymmärrä vaan siihen, että joku tekee väärin tai alistaa.

Mietin sitä, että kaikessa kriittisyydessään ja musikaalisuudessaan moni saksalainen nykynäytelmäkirjailija on samaa maata jonkinlaista kulttisuosiota nauttivan **Thomas Bernhardin** kanssa, sillä heidän teoksissaan voi nähdä 1960-luvun wieniläisen aktionismin vaikutteita. Aktionismissa pyrittiin rikkomaan kulttuuria kahlitseva säyseys, joka itsessään on väkivaltaa. Pinnan rikkomalla päästään käsiksi paljaaseen, epätäydelliseen ihmisyyteen, ehkä jopa armoon. Eli jos teoksia lukee tarkkaan, niiden voi huomata kurrottavan nimenomaan sellaiselle tasolle, joka yhdistää kaikkia ihmisiä, taustasta ja koulutustasosta välittämättä.

Voisiko siis vaikeuden sijaan kiinnittää huomio siihen, ettei teoksia ole tarkoituskaan hallita eikä niistä tarvitse löytää yhtä selkeää sanomaa. Sen sijaan voisi kuunnella teoksen syvän humaania viestiä. Kun tekstejä lähestyy näin avoimin mielin, itse asiassa käy selviää, miten ne ovatkin kaikkien vastaanotettavissa, myös niiden, joilla ei ole valtaa ja asemaa.

Toinen käsite, jota pitää Maailma näyttämölle -hankkeen jälkeen ajatella uusiksi, on määritelmä viihdyttävyydestä ja keveydestä. Työelämän stressaavuutta sanotaan usein syyksi sille, miksi helposti sulavat musikaalit ja farssit vetävät. Korkeatasoinen käänösdraama ei kuitenkaan tarkoita automaattisesti mitään erityisen raskasta, ja tulkinnat niistä voivat olla keveitä ja hauskojakin – ne kestävät sen, koska ajattelu on niissä niin vankkaa ja kiinni isoissa ihmiskunnan kysymyksissä. Toki haastavalla tavalla, hyvin toisella tavalla kuin farssit. Kolmas käsite, joka pitää heittää romukoppaan, on suomalaisten pyrkimys aina väittää, että me emme pienenä maana ole oikein syyllisiä mihinkään suureen asiaan maapallolla emmekä omia valintoja tekeviä vahvoja vaikuttajia maailmassa vaan ennen kaikkea uhreja, joiden sodatkin olivat erillissotia.

Tämäkin ajattelumalli saa Maailma näyttämölle -hankkeessa kolhuja. On hätkähdyttävää huomata, miten keskieurooppalaisten kirjailijoiden näytelmissä usein asetetaan näytelmä isoihin maailmanhistoriallisiin, kansalliset rajat ylittäviin kehityskulkuihin, eivätkä nämä Suomen kokoiset maat eristä itseään erillisiksi saarekkeiksi. Mitä tarkoittaa olla pieni maa ja pieni kielialue? Kehtaammeko todella sillä verukkeella, että olemme pieni maa, tehdä itsestämme syyttömiä maailman tilanteeseen?

Maria Säkö on tanssi- ja teatterikriitikko, tietokirjailija ja taiteesta kirjoittamisen opettaja. Hänen viimeisin kirjansa on Q - Skavabölen pojista Kaspar Hauseriin (Like 2016, yhdessä Eeva Kempin kanssa). Hän on myös perustanut tuottaja Heidi Backströmin kanssa vuonna 2022 näyttämötekstien julkaisuun erikoistuneen Teatterin Uusi Alkukirjasto -kustantamon.

*Piia Peltolan [kirjoitus](#) Voima-lehdessä (20.7.2018). Datatoimitus: Teatterin tiedotuskeskus TINFO.

Maailma näyttämölle. Ikkuna uuteen ilmansuuntaan.

Timo Torikka

Vuonna 2014 palattuani kolmen kuukauden työjaksolta Ranskasta törmäsin kummalliseen ilmiöön. Tuolloin suomalaisten ammattiteattereiden ohjelmistossa muita kuin kotimaisia tai anglosaksisia nykynäytelmiä oli reilusti alle yksi prosentti! Seuraavina vuosina tilanne ei juuri muuttunut paremmaksi. Kyse näytti olevan jonkinlaisesta trendistä. Suomalainen teatteri näytti kääntyneen sisäänpäin.

Keskustelin asiasta useiden teatteri-ihmisten kanssa aina kun siihen tarjoutui tilaisuus. Mitään selitystä asialle ei löytynyt eivätkä useimmat ohjelmistosta päättävät ihmiset kokeneet sitä ongelmaksi. Katsojia riittää, missä siis on ongelma. Uteliaisuuden puutetta ja siitä seuraavaa, eräänlaista umpioitumista ei yleisesti koettu ongelmaksi teatterin tulevaisuuden kannalta. Tämä oli asia, mikä minua hätkähdytti eniten.

Puhuin asiasta varsin provokatiivisestikin Suomen Kulttuurirahaston kulttuurinpuolustus-kurssilla, ja vuotta myöhemmin tähän ongelmaan tarttui aktiivisesti **Juhana Lassila** Kulttuurirahastosta. Keskustelimme muutamaan otteeseen projektista kahdestaan ja sitten Juhana kokosi ryhmän, johon kuuluivat Juhanan ja minun lisäksi **Antti Niskanen, Jukka-Pekka Pajunen, Raija-Liisa Seilo ja Linnea Stara**. Kun tämä ryhmä aloitti työnsä, ymmärsin, etten suinkaan ollut ainoa teatterintekijä, jota tämä kehityskulku huolestutti. Keskustelut ryhmän kanssa olivat innostavia ja mieltä avaavia. Kun keskustelin myöhemmin tästä umpioitumisesta näytelmäkirjailijoiden kanssa, ymmärsin, että hekin jakoivat tämän huolen. He eivät myöskään missään vaiheessa kokeneet, että kyse olisi vastakkainasettelusta suomalaisen ja muun maailman näytelmäkirjallisuuden kanssa. Tämä oli minulle tärkeää. Itse ajattelen niin, että uteliaisuus muun maailman näytelmäkirjallisuutta kohtaan pelkäästään rikastaa suomalaista näytelmäkirjallisuutta.

Suomen Kulttuurirahaston hallituksen näytettyä vihreää valoa Maailma näyttämölle -projektille, minusta tuntui kuin suomalaiseen teatterikenttään olisi syntynyt ainakin yksi ikkuna, joka avautui uuteen ilmansuuntaan.

Minulla ei ole asiasta tilastotietoa, mutta oma tuntemukseni on, että Maailma näyttämölle on lisännyt kiinnostusta muuta kuin anglosaksista alkuperää olevaa näytelmäkirjallisuutta kohtaan. Uteliaisuus on herännyt. Ja se on suomalaisen teatterin tulevaisuuden kannalta olennaista.

Timo Torikka on näyttelijä. Hän valmistui Teatterikorkeakoulusta 1982. Torikka on näytellyt niin teatterissa kuin elokuvissa ja televisiosarjoissa, Suomessa, Saksassa ja etenkin Ranskassa, ja toiminut lehtorina Teatterikorkeakoulussa 1991–1994. Viime vuonna hän esiintyi omalla Ilta näyttelijän kanssa -monologillaan, joka avaa näyttelijätyön kehitystä 1500-luvulta tähän päivään sekä työstä suomennosta Didier Eribonin esseestä Paluu Reimsiin.

Dramaturgin näkökulmasta

Eva Buchwald

Maailma näyttämölle -hanke on ollut mielestäni oikein tarpeellinen ja tervetullut aloite teatterikentällä, jossa viime viidentoista vuoden aikana ulkomaalaisten näytelmien tarjonta on hurjasti kaventunut. Vaikka dramaturgina olen itse usein puhunut siitä, että pitäisi kasvattaa kansainvälisen näytelmäkirjallisuuden osuutta ohjelmistosta, yksi ääni ei riitä. Tällainen hanke antaa asialle näkyvyyttä, painokkuutta ja uskottavuutta. Parhaat ulkomaalaiset näytelmät tuovat uusia näkökulmia yleisölle ja nostavat ohjelmistojen laadun rimaa. Tämä on tärkeää myös suomalaisen näytelmäkirjallisuuden kehityksen kannalta.

Vaikka dramaturgina teen samanlaista ulkomaalaisten näytelmien kartoitusta kuin hankkeen asiantuntijat, koin positiivisena lisänä omaan työhöni sen, että eri kielialueisiin perehtyneet osaajat jakoivat omia näkemyksiä maailman nykydraamasta ja tekivät konkreettisia ehdotuksia teksteistä. Vaikka jotkut tekstit listalla olivat jo ennestään tuttuja, mukana oli myös paljon tuntemattomia nimiä. Koin, että näytelmä tietokanta esitteli tekijöitä ja tekstejä hyvin – sekä riittävän ytimekkäästi, että riittävän kattavasti (arvostelukatkelmineen), niin että esittelyt jaksoi lukea ja teoksista sai selkeän käsityksen. Hankkeen eri osiot (näytelmä tietokanta, seminaarit jne.) tuntuivat ammattitaidolla suunnitelluilta ja kokonaisuus palveli teattereita hyvin.

Kansallisteatteriin valikoitui ensisijaisesti **Basim Kaharin** arabiankielinen näytelmä *Appelsiinit* monesta syystä. Tämä edusti sellaista draamaa, jota emme omien dramaturgiemme voimin olisi voineet itse löytää. Ennen kaikkea, synopsis perusteella näytelmä tuntui kiehtovalta tarinalta, joka poikkeaisi kiinnostavasti siitä, mitä ja miten yleensä kirjoitetaan Suomessa. Kun **Sampsa Peltosen** suomennos sitten tuli, oli ilo nähdä miten osuvasti synopsis kuvasi näytelmän tyylilajin ja sisällön.

Olemme Kansallisteatterissa hyvin ylpeitä siitä, että esityksemme on maailman kantaesitys tästä Kaharin hienosta, runollisesta teoksesta, joka tulee lähiaikoina sekä Pariisiin että Kairoon. On hienoa, että hankkeen ansiosta niin merkittävän kansainvälisen teatterintekijän työ on päässyt esille suomalaiselle yleisölle. Toki tämän mahdollisti paitsi hankkeen toiminta myös hakkeeseen varattu apuraha. Koska tässä tapauksessa näytelmä ei ollut luettavissa ennen kuin se oli käännetty, teatterin johdon oli helpompi sitoutua tähän näytelmävalintaan, kun käännökseen ja osittain myös tuotantokuluihin oli mahdollista hakea apuraha.

Eva Buchwald on Suomen Kansallisteatterin vakituinen päädramaturgi. Buchwaldin tehtäväkenttään kuuluvat muun muassa uuden kotimaisen draaman kehittämistyö sekä ulkomaisten tekstien kartoittaminen. Hänen viimeisimpiä töitään dramaturgina ovat olleet muun muassa Sanantuoja ja Surma, Pintaremontti ja Saituri. Hänen viimeisimpiä dramatisointi- ja sovitustöitään ovat olleet Faust, Aleksis Kivi, Koiramäen Suomen historia ja Kissani Jugoslavia. Eva Buchwald ja muu käsikirjoitustyöryhmä palkittiin Aleksis Kivi -teoksesta tiedonjulkistamisen valtionpalkinnolla vuonna 2022.

Maailma näyttämölle KokoTeatterissa

Anna Veijalainen

Tervehdin ilolla aikoinaan lanseerattua Maailma näyttämölle -rahoitusta. Tuli heti ajatus, että vihdoinkin, viimeinkin täsmämuotoinen panostus haettavissa juuri tuotantokohtaisesti ja vielä ohjelmiston laajentamista ajatellen todella hyvä avaus muihin kielialueisiin kuin niihin tavanomaisiin, joita tietenkin meidän kaikkien on täällä Suomessa helppo lukea. Kuka olisikaan niin hullu, että sian säkissä ostaisi. Me KokoTeatterin kaltaisena toimijana olimme ja olemme juuri oikean kokoinen organisaatio tälle rahoitusmuodolle. Hallinnoimme omaa tilaa, pystymme nopeisiin liikkeisiin ja päätöksenteko suhteessa ohjelmistoon on lainsuojattomalle vapaan kentän teatterille ominaisesti sopeutumishakuista: jos rahaa ei tule, tilalle pohditaan tuotantoa, jonka toteuttaminen on mahdollista.

Ensimmäiselle hakukierrokselle kun tultiin, huomasin että juuri sikahan meidän on saatava.

Enis Macin *Kesytön* vetosi jo näytelmien esittelytilaisuudessa niin vahvana, että oli päivänselvää, että juuri se oli päästävä säkkiin sullomaan. Ilman Maailma näyttämölle -hanketta en luultavasti olisi näytelmään törmännyt, rahoituksen avulla sen käännättäminen oli mahdollista ja tuotanto niinkin suurella esiintyjäjoukolla kuin seitsemän näytti mahdollisemmalta.

Rahoituksella, jolla toimimme, seitsemän esiintyjän teokset ovat suurtuotantoja. Jos omalla rahoituspohjallamme pystyimme viiden näyttelijän teoksiin, saimme nyt rahoituksen muodossa juuri ne kaksi esiintyjää enemmän. Kääntäjäksi saimme **Ville Koskivaaran**, joka on saksan kielestä suomentanut meille aiemminkin. Tutustuminen Enisiin kruunasi projektin.

Kun ohjasin teosta, löysin siitä kosolti raikkautta ja villiä erilaisuutta suhteessa niin sanottuun perinteiseen Suomessa esitettyyn puheteatteriin, vaikka uskallankin väittää, ettei KokoTeatterin ohjelmisto olekaan siitä perinteisimmästä päästä muutenkaan. Saman havainnon teki myös yleisö. Mikä sen ihanampaa, kuin katsojapalautteet, jotka paitsi kiittävät, myös kertovat mullistuksista ihmisen katsomiskokemuksessa, kuinka juuri tämä teos palautti uskon teatteritaiteeseen. Lavalla esiintyivät näyttelijät **Cecilé Orblin**, **Petriikka Pohjanheimo**, **Jani Toivola**, **Anu Palevaara** ja **Sara Ritala**, tanssija **Wilma-Emilia Kuosa** ja niin näyttelijä kuin drag queen **Cristal Snow**. Nauru hersyi ja kyyneleet virtasivat. Yleisöä riitti, työryhmästä tuli erityisen rakas ja hienoa on sekin palaute, kun jokainen esiintyjä halusi teokselle lisäesityksiä, joita kuitenkin ei saatu aikataulu- ja rahasyistä onnistumaan. Mutta mikä matka, fyysisesti ja visuaalisesti upea kokonaisuus, josta jäi lukuisia rakkaita muistoja, kasa rullaluistimia, upeita valosiipiä ja akrobatiavaljaita.

Seuraava kierros haettiin kääntäjä-ohjaaja **Helena Kallion** aloitteesta. Saimme rahoituksen saman kokoluokan teokselle, **Sara Stridsbergin** *Pyörre (Svindeli)* näytelmästä. Jälleen seitsemän näyttelijän teos, joka muuten nykyiselle rahoitusmuodollemme olisi yksinkertaisesti liikaa. Nykyisten leikkausuhkien alla vakaa aikomus myös toteuttaa projekti alkuperäisen suunnitelman mukaan on suorastaan sulaa hulluutta. Mutta jälleen, miten erilainen teos, mitkä mahdollisuudet niin näyttelijäntyön kuin fyysisyyden puolesta. Roolittaminen yhdessä ohjaajan kanssa on ollut sinänsä jo matka, millaisia mahdollisuuksia olemmekaan jo nähneet esiintyjien myötä. **Fanni Noroila**, **Jani Toivola**, **Senna Vodzoge**, **Ari Numminen**, **Nelly Kärkkäinen**...

Pyörteen harjoitukset ja ensi-ilta ovat vasta leikkausvuonna 2025. Teoksesta tulee erityinen. Ja jos Suomen hallituksen leikkausten myötä KokoTeatterin 28 vuoden toiminta nähdään pois pyyhkäistävänä ja rahoitus viedään – mikä olisikaan tätä upeampi päätös kokonaiselle elämäntyölle.

Molemmat teokset ovat omalta osaltaan täydentäneet KokoTeatterin yhteiskunnallista ja feminististä ohjelmistoa. Nyt sisällä on viimeisellä hakukierroksella vielä uusi hakemus. Pidämme sekä sormia että varpaita ristissä ja toivomme mitä parasta apurahaonnea kaikille Maailma näyttämöllä -rahoitusta hakeneille kollegoille.

Anna Veijalainen on koreografi, näyttelijä, käsikirjoittaja ja ohjaaja. Hän on myös KokoTeatterin perustajajäseniä, ja johtaa teatteria. Lisäksi Veijalainen on toiminut Teatterikeskuksen hallituksen puheenjohtajana sekä Teatterin tiedotuskeskus TINFO ry:n varapuheenjohtajana. Hän on Kesytön näytelmän ohjaaja ja Pyörre-näytelmän ensemblen jäsen.

Ohjaajan näkökulmasta

Helsinki 98 -kollektiivin ohjaaja

Maailma näyttämölle -hanke oli käännteentekevä Helsinki 98 -työryhmälle.

Hankkeen suurin merkitys Helsinki 98:lle oli, että apurahan avulla pystyttiin ohittamaan suomalaisen teatterikentän ohjelmistopolitiikan konservatiivisuus. Pystyttiin ohittamaan vakiintuneet käsitykset “mitä meidän yleisö haluaa nähdä” - ajattelu.

Ainakin pääkaupunkiseudulla Helsinki 98 todisti, että vos-teattereiden päätöksentekijät eivät tiedä mitä katsojat kaipaavat 24.2.2022 jälkeen. Tai tarkemmin sanottuna minkätyyppinen ohjelmisto huutaa poissaoloaan.

Pienen työryhmän näkökulmasta Maailma näyttämöllä -hanke oli siinä mielessä merkityksellinen hanke, että jaettavat tukisummat ovat tarpeeksi suuria vapaan kentän toimijoille. On häpeällistä, että Suomessa institutionaaliset apurahanjakajat myöntävät pieniä summia. Se on järkyttävää voimavarojen tuhlausta ja valheellisten illuusioiden ylläpitoa. Vielä tiukemmin sanottuna kyse on pseudodemokratiasta. Kyse on rakenteellisesta orjuudesta, josta pitäisi heti huomenna päästä eroon. Mutta kaikki näköjään hyväksyvät tämän, köyhät apurahahakijat, ammattiliitot, teatterit, Suomen hallitus ja Suomen kansa.

Maailma näyttämölle -hankkeesta herää myös seuraava ajatus. Pitäisikö apurahajärjestöjen organisoida enemmän erilaisia teemahakuja? Voisiko sitä kautta saada enemmän irti kentältä? Saada taiteilijoilta ulos heidän salaisia intohimoprojektejaan? Kuten tunnettua, taiteessa salaiset intohimoprojektit vievät usein isoihin tuloksiin.

Helsinki 98 löysi itselleen tilan Vuosaaren entisestä koulusta. Lopulta kyseinen 75-paikkainen tila on yksi tärkeimpiä yksityiskohtia **Svetlana Aleksijevitš**in teoksiin perustuvassa esityskokonaisuudessa. Allekirjoittaneen mielestä kyse on Suomen parhaasta alle 100-paikkaisesta tilasta. Jos mietitään jälkeempään Helsinki 98 -ryhmän Vuosaaren-konseptia, niin mieleen tulee seuraavia asioita.

Mielestämme olemme todistaneet, että Helsingissä voi tehdä merkittävää kulttuuria mihin tahansa maantieteelliseen pisteeseen, joka on julkisen liikenteen ulottuvissa. Kaupungin laidalla vuokrat ovat halvempia ja tilat suurempia. Tämä ansiosta Helsinki 98:lla on nyt 75-paikkainen katsomo. 100 % lipunmyynnillä pystymme maksamaan seitsemälle ihmiselle liiton määrittelemät minimipalkat esitystä kohti. Kohtuuhintaisten omien tilojen ansiosta olemme pystyneet tekemään 5 420 maksavalle katsojalle (Neuvostoihmisen loppu ja Sinkkipojat) 87 esitystä, joista 67 on kysynnän ansiosta laitettua lisäesityskertaa.

Mitä haluamme tällä sanoa: Helsingistä puuttuu ymmärtääksemme kokonaan kohtuuhintaiset, 50–200 -paikkaiset vapaat teatteritilat. Tarpeeksi isot tilat, jossa on tarpeeksi katsojapaikkoja. Tämä tarkoittaa, että Helsingistä puuttuu kokonaan vapaat teatteritilat, jossa olisi mahdollista jonkinlaiseen taloudelliseen vakavaraisuuteen. Niin, pitääkö apurahoilla päästä vakavaraisuuteen? Ei välttämättä, mutta pitää olla mahdollisuus pidempiin esityskaariin, parempaan taiteeseen ja samalla jonkinlaiseen taloudelliseen tulokseen, jotta työryhmälle voi maksaa palkkiot työstään.

Puhumattakaan siitä, miten hyödyllistä taiteen tekeminen on kaupungin laidalla, tässä tapauksessa Vuosaarissa. Taiteentekijät pienentävät kaupunginosien eriarvoistumista ja talouden kielelle käännettynä kyse on hyvin merkittävistä asioista.

Helsinki 98:n tapauksessa lisäksi noin puolet työryhmästä on emigrantteja tai kotimaastaan paenneita taiteilijoita. Toimivia esityksiä pystyy selkeästi tekemään myös Suomeen vasta muuttaneiden kanssa. Tällä tarkoitamme seuraavaa – Suomessa historiallisesti emigrantit on työnnetty marginaaliin. Vuonna 1917 Venäjän vallankumousta pakeni tuhansia aivoja. Vuoden 2022 Venäjän hyökkäystä Ukrainaan seurauksena Suomeen pakeni satoja aivoja. Ja Suomeen jatkuvasti tulee jatkuvasti aivoja ympäri maailmaa. Helsinki 98 on onnistunut taiteilijaemigranttien adaptoimisessa Suomen kulttuurikenttään.

Ehkä kaikkein tärkein asia Maailma näyttämölle -hankkeessa Helsinki 98:lle on seuraava. Me olimme joukko freelancereita, joista tuli työryhmä. Löysimme oman tilan ja meistä tuli rekisteröity yhdistys. Nyt olemme teatteri. Ensimmäinen katastrofi kaataa meidät, koska toimimme lipputuloilla. Mutta sillä ei ole merkitystä. Me haluamme lisätä yhteiskunnallisuutta suomalaisessa teatterissa. Niin kauan, kun olemme hengissä, niin kauan tuotamme yhteiskunnallisia esityksiä.

HELSINKI 98 on uusi teatteriryhmä, joka tutkii kysymystä: ”Mitä taide voi olla 24.2.2022 jälkeen? Ohjaaja ei halua paljastaa identiteettiään, koska Venäjän hyökkäyssota aiheuttaa monenlaisia turvallisuusriskejä.

About Complexity, Representation and the Power of Narrative

Tue Biering, Keynote 25.3.2024

Hi

My name is Tue Biering,
I am director, writer and artistic director of the company Fix&Foxy

I have been asked to talk about the global drama and representation and the fear of doing something wrong in the attempt of representing someone else.

What I am saying right now is written by me.

It's not written by an AI

I could easily have had an AI write it.

Actually I know one who lets AI write all his keynotes.

Because as he says "While the AI writes my keynote, I open a bottle of cold white wine and have time for work in my garden."

I promise AI didn't write a word of what I'm saying right now - it's only written by me.

I haven't had time to open wine or do any gardening.

The point is - I write because I think the process is important.

- because its in the process - where I have to consider WHAT to say,

and WHY I have to say it - when I struggle with my own shortcomings.

with my faults and quirks and limitations. This is where I reflect and meet myself. I think that's what makes it all worth it - in the struggle to write.

I also write because I want to meet others with my own words.

They may not be as beautiful and do not contain as much insight as an AI, but they are mine and they describe who I am.

I believe we should never leave the task of communicating and explaining ourselves to others.

Because it is an important ability in the meeting with ourselves and in the meeting with the world around us. We should train it and exercise it frequently.

But more on that later.

AI is popularly debated, but today we should talk about much else. I want to talk about the difficult stuff. The stuff I would like to avoid talking about.

THE BINARY NARRATIVES

I would prefer not to talk about how everything works.

Because I don't understand it myself.

I would avoid talking about where we go from here.

Because it's too complex.

I rather want simple answers to complex concepts.

Conspiracy theories are one of the solutions. Conspiracy theories connect very different events and give them meaning. Like religion and science, conspiracy theories are concerned with finding the answers to the big, troubling questions, just in a more personal customized and creative way.

We have always had an urge to simplify complicated stories. That's how our brain works. And I, myself, have contributed to many binary narratives.

In my work, I have divided the world between the good and the bad.

Theater, film, television and other media have simplified the world to help us navigate.

We have created some tools which are also skilfully used for political one-liners and effective spin based on our well-functioning dramaturgies.

The simple stories we have about each other contribute to a growing polarization. The extremes become more extreme and the world is about to break in pieces, in a time where we are facing challenges that we can only solve together. Climate change, inequality and war.

WHAT CAN WE DO? –

And what can WE do.

We who are present here,

we who create stories and present them to an audience.

One thing we can do is change the narratives. When I say “change the narratives”, I don't mean changing our history, or manipulating reality.

I mean we just have to unfold the complexity of the stories. We must embrace the complexity, and practice what is difficult. We must exercise our brains. We have to train ourselves and our audience in stories where there are no simple solutions, where there is no beautiful causality, but a complex dramaturgy and always more than one version of the story.

Because that's how the world works.

The other thing we can do is create meetings between differences.

If two language areas move too far apart without any connection, then they lose the ability to understand each other.

The theater is a place where we are in a room together. Where we connect. And I believe that the stage holds great potential for the important meetings. And especially the uncomfortable meetings where we meet those we normally wouldn't meet.

We must never be afraid to meet and talk.

We have to talk about what we don't want to talk about, with those we don't want to talk with.

And we must invite those with whom we do not agree, onto the stage. In that way we are closer to creating the full picture of the society we share,

And It's a way to face the world in its complexity.

THE STATE – the meeting of the many opposites

I am very interested in letting people who would normally never meet each other, meet.

And often I invite people on stage, who have never been on stage and whom the audience has rarely met in real life, although they have quite a few notions about them.

I am currently working on a project called THE STATE.

We, as citizens, take the STATE for granted, but we are so many different people bound by the same rules of society. We live together in each of our political bubbles and in various social and economic displacements. I think having all these different people living together is fascinating and the impossible made possible.

With the state project, we want to stage the whole city of Copenhagen and its citizens for half a year.

As an audience, you can buy a subscription like you subscribe for netflix and in the course of six months you can meet the people you would normally never meet. Where they live. In their home, at their job, in a taxi or in a bar. During the making of this project, I have met so many people, that I never thought existed, and with such a complex profile, I couldn't have created for a character .

THE FIRST SUBJECT: GLOBAL DRAMA

So with this thought of complex narratives and meetings between people who would never meet, I am led forward to the first of the two actual topics, THE GLOBAL DRAMAS.

For me, global dramas are connected with an experience of the absence of global dramas. While the world becomes more and more globalized, we as artists become more and more provincial. Our stories remain introverted. And when we finally describe the world on stage, it is per representation - by actors from our own part of the world.

It is crucial to engage with the world and invite the world on stage in a time when geopolitics has become an everyday word and it's notable that what we do in our part of the world, has an impact on others' lives far away.

We share crises and challenges and consume the same stories created by television and film. And at the same time, in a post-colonial world, new voices that earlier have been marginalized on stage - are emerging.

3 EXAMPLES

To explain my relation to the global drama, I will talk about three different projects. I am sorry to talk about my own projects, but for me it seems obviously right, since this is actually something I know about.

DIGITAL CONNECTIVITY - AVATAR ME

One of the projects is digital.

For me the digital and tech developments open endless spaces and possibilities. With digital tools, there are no limits so to speak..

We can explore the world and let the world come on stage, live.

My company has a project called AVATAR ME, where the audience gets an email with a link to a zoom connection. Sitting in front of your laptop a voice tells you to close your eyes. When you open your eyes again, you have the point of view of another person somewhere in the world. An actor with a chest mounted phone is now your avatar for 45 minutes and you are living the life of that person, with a new body, new family and new surroundings. My company has avatars in Mumbai, South Africa, Moldova, Brazil and Malaysia and you can have the experience of driving in a tuctuc, in the crowded streets of Mumbai or living the life as privileged Chinese son of wealthy parents in a gated community in Malaysia.

To my surprise someone who watched Avatar Me said, she had never before experienced a performance that was so intimate, where you got so close to another human being.

For me that was proof of the huge potential in live-digital performance, using the very tools we are working with on a daily basis in theatre - being present, live and interacting. And it was a way of visiting the world without leaving you own home.

THE VILLAGE

Another project is THE VILLAGE.

I remember the term "The Global Village" from when I was a kid in the 80's. At that time I didn't understand it but now it's here with its close to 8 billion inhabitants.

In THE VILLAGE we want to examine 'The Global Village' and its mental geography together with a cast from Denmark, United States, India, Nigeria and Turkey. Is it possible to achieve a sense of belonging with people thousands of kilometers away from us? Is it possible to create the feeling of being one big family?

With one Danish actor on stage in a TV-set and 4 other actors, 4 different places in the world at the same time, 'live', we want to create the experience that they are in the same room.

In this work it's mind blowing when I actually start to believe they're all in the same room, just by using the tools from producing film and TV.

And just as I become familiar with that concept, they all step out of a door and now they are in Mumbai and Los Angeles, Lagos and Istanbul. One walks the street of L.A. in the morning as another drives home in the late evening in a timezone far far away.

It sounds like a cliché that we think and dream the same, but it's nevertheless true to a certain extent. National States are no longer defining identities by borders - it's more likely giant brands that now define our shared cultural references, and our lives are connected by narratives created by the dream factories of the film industry around the world.

BERRIES OF WRATH

In the two projects just described, we send the audience out in the world. With live video we connect and explore, but we can also bring the world on stage. It's of course a well known practice to invite international casts, but it's nevertheless of great importance to do.

Right now we're making the project called Berries of Wrath.

With a cast of real Moroccan berry pickers from southern Spain we recreate the situations experienced by a large group of the nameless, illegal underclass who are driven to pick the berries we eat. They live in a lawless parallel society of tent camps without electricity, running water and a labor wage of 20 euros a day. As customers we normally only see the berry, but this time we want to invite the berry picker themselves on stage.

They re-enact situations from their own life and represent other berry pickers, but they also direct a group of Danish children and let them represent and re-enact situations as berry pickers. In this way the construction of who is in power is reversed.

THE SECOND SUBJECT: REPRESENTATIONS - EXPERIENCES

And here we come to the second thing I've been asked to talk about: representation.

In the last 10 years I have noticed a growing fear among artists. A fear of doing something wrong, in the attempt of representing someone else. A fear that has made it difficult to work in our field, which is mostly about representing other people, animals, things and phenomena.

I agree with those who say that we have to pay attention to who is representing whom.

But I'm mostly afraid of being too afraid, and not being able to explore and challenge it, and in the worst case ending up doing nothing at all.

I think representation has huge potential and I have been curious to investigate it.

About the experience with Bruce

I want to tell you about one of the most extraordinary and moving experiences I've had. Four years ago I did a project on representation with some students at the University of Malmö. I asked them to find a person somewhere out in the world, that would be the absolute opposite of themselves, and then they had to represent that person - as true as possible. The rule was that the person had to see this representation together with an audience.

In the class there was this young woman, Linn. She defined herself as a young, Swedish, socialistic, feministic, queer. True to the concept she decided to find a white, Trump-voting, Bible-believing, anti-feminist, middle-aged man in Texas. After a number of attempts, she finds a man fitting that description. His name is Bruce and after much persuasion, he agrees to participate. Then follows two interviews where Linn gets to know Bruce and becomes qualified to do a representation of him.

After some weeks Linn presents her representation of Bruce while Bruce is sitting from a distance in Texas and watching it on zoom.

Afterwards, Bruce cries for a while, because he never thought he would experience something like this. To see himself being portrayed by a person like Linn, was extremely moving for him. He tells us that he had never met someone like Linn. He believed that Swedish, feminist queers were the closest you could get to the beast in the revelation. But now, after meeting Linn, he knows differently. Bruce is honored to be represented by Linn and to have met someone like her for the first time in his life. He openly talks about how this experience changed him. And how he feels watching America break into two pieces. He is talking about a civil war coming up.

This was four years ago, half a year before Joe Biden was elected president and Trump supporters soon after stormed Capitol Hill.

Many other people who were represented by students in this study in Malmö were asked if they would rather be represented by an actor or themselves. Or whether it should be by a person of the same gender, and same ethnicity or other. Many of them surprisingly replied that it didn't matter. Actually many of them were curious to see themselves portrayed, but without their ethnicity or gender as the important factor.

WE WANT TO BE REPRESENTED AND HAVE A VOICE THROUGH OTHERS

People want their story told

The berry pickers. The very different inhabitants of the state. And all the many others I have met. Some of them say with tears in their eyes that they are grateful that we, who have the skills, are telling their story.

My conclusion is that we should never stop exploring, because maybe there are different needs and potentials in the work with representation. And maybe some people want other skilled people to communicate and explain themselves to others. Just as an AI could help me write this keynote.

Even if that's true, I often engage people who are not actors to represent themselves. Moroccan berry pickers, very rich people, homeless, children, rightwing politicians because I like to invite real life on stage. Because I believe it's true.

But actually that's all just a lie.

Its not real life. It's also fiction.

I have curated them. I have condensed their story and I have created the artistic framework around them.

They too have become fiction. A representation of themselves.

REALITY AND FICTION

And that's a good place to end this.

where fiction and reality are hard to tell apart

Where AI helps write the stories of the future.

And you will never know if it really was Tue standing here or just an actor representing Tue.

Tiedustelut

Linnea Stara
Teatterin tiedotuskeskuksen TINFO:n johtaja
linnea.stara@tinfo.fi
050-3012723